సుప్రీం కోర్టు రిపోర్టులు

సర్దా ప్రసాద్ అండ్ అదర్స్

వర్సెస్

లాలా జుమ్నా ప్రసాద్ అండ్ అదర్స్

1961
ఫిబ్రవరి 20

(పి.బి. గజేంద్ర గడ్కర్ మరియు కె.సి. దాస్ గుప్తా న్యాయమూర్తులు)

పరిమితి—— అమలు ——హిందూ తండ్రి , మైనర్ కుమారులకు అనుకూలంగా ఉమ్మడి స్వాధీనం కోసం డిక్రీ ——పరిమితి వ్యవధిలో అమలు చేయడంలో తండ్రి వైఫల్యం ——కుమారుల హక్కు, నిషేధించబడితే——భారతీయ పరిమితి చట్టం , 1908 (9/1908), సెక్షన్ 7 ——సివిల్ ప్రొసీజర్ కోడ్, 1908 (5/1908), ఆర్డర్ 32, rr. 6, 7.

సెప్టెంబరు 2, 1938 నాటి ఒక డిక్రీ , ఉమ్మడి హిందూ కుటుంబ ఆస్తిని విభజించడానికి దావాలో ఒక **జె** మరియు అతని నలుగురు మైనర్ కుమారుల వాటాకు ఇంటిని మంజూరు చేసింది. **జె** డిక్రీని అమలు చేయడంలో విఫలమయ్యారు. 1949, నవంబర్ 23 న, అప్పీలుదారులు, **జె** యొక్క నలుగురు కుమారులు, వారిలో ముగ్గురు అప్పటి వరకు మైనర్లుగా ఉన్నారని మరియు వారిలో ఒకరు ఇప్పటికీ మైనర్‌గా ఉన్నారని, కాబట్టి పరిమితి గురించి ఎటువంటి ప్రశ్న తలెత్తలేదని పేర్కొంటూ డిక్రీ అమలు కోసం దరఖాస్తు చేసుకున్నారు. భారతీయ పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 7 ప్రకారం దరఖాస్తు నిషేధించబడిందని ప్రతివాది అభ్యంతరం వ్యక్తం చేశారు. విభజన డిక్రీకి సెక్షన్ 7 వర్తించదని మరియు సివిల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ లోని ఆర్డర్ 32 యొక్క నిబంధనలను దృష్టిలో ఉంచుకుని డిక్రీ కింద సరైన బాధ్యతను **జె** నిర్వర్తించనందున సెక్షన్ 7 అడ్డంకి కాదని అప్పీలుదారులు వాదించారు.

అమలు కోసం దరఖాస్తు పరిమితి ద్వారా నిరోధించబడిందని పేర్కొంది. **జె**, కుటుంబం యొక్క మేనేజింగ్ సభ్యుడు తన మైనర్ కుమారుల సమ్మతి లేకుండా వారి తరపున స్వాధీనం చేసుకోవడం ద్వారా విభజన డిక్రీ ప్రకారం బాధ్యతను నిర్వర్తించి ఉండవచ్చు , కాబట్టి డిక్రీ తేదీ నుండి సెక్షన్ 7 ప్రకారం వారికి వ్యతిరేకంగా సమయం నడుస్తుంది . ఆర్డర్ 32, rr. 6 మరియు 7 డిక్రీ కింద బాధ్యతను డిశ్చార్జ్ నిర్వర్తించడానికి ఎటువంటి అడ్డంకి కాదు , ఎందుకంటే ఇది ఏదైనా డబ్బు లేదా

చరాస్తిని స్వీకరించిన సందర్భం కాదు లేదా మైనర్‌ల తరపున ఒప్పందం కుదుర్చుకోవడం లేదా రాజీ పడే ప్రశ్న లేదు.

గణేశ రో వర్సెస్ తుల్జారామ్ రో (1913) ఎల్.ఆర్.40 ఐ.ఎ. 132, పరమేశ్వరి సింగ్ వర్సెస్ రంజిత్ సింగ్ , ఎ.ఐ.ఆర్. 1939 పాట్నా 33 మరియు లెచ్మన చెట్టి వర్సెస్ సుబ్బయ్య చెట్టి, (1924) ఐ.ఎల్.ఆర్. 47 మద్రాస్ 920, సూచించబడింది.

సివిల్ అప్పీల్ అధికార పరిధి : సివిల్ అప్పీల్ నం.276/1956.

అలహాబాద్ హైకోర్టు అక్టోబర్ 15,1954 నాటి తీర్పు మరియు డిక్రీ నుండి అప్పీల్ , అమలులో మొదటి అప్పీల్ నం.224/1951.

అప్పీలుదారు తరపున ఎస్.పి. సిన్హా మరియు తిర్యగి నారాయణ్.

ప్రతివాది నం. 1 తరపున జి.సి. మాథుర్.

1961 ఫిబ్రవరి20. తీర్పు రాసి వెలువరించినవారు గౌరవనీయ న్యాయమూర్తి

దాస్ గుప్తా —— అప్పీల్ అమలు ప్రక్రియలో పరిమితి ప్రశ్నను లేవనెత్తింది. ఇద్దరు సోదరులు జుమ్నా ప్రసాద్ మరియు దేవి ప్రసాద్ మరియు జుమ్నా ప్రసాద్ ఇద్దరు మైనర్ కుమారులు, గజ్జు లాల్, అతని కుమారుడు జవాలా ప్రసాద్ , జవాలా ప్రసాద్ ——శారద ప్రసాద్ ల యొక్క నలుగురు మైనర్ కుమారులు, ధరమ్ పాల్, రామ్ పాల్ మరియు కృష్ణ పాల్ మరియు ఒక శ్రీమతి సుందరిపై విభజన కోసం దాఖలు చేసిన దావాలో 1938 సెప్టెంబరు 2న కాన్పూర్ సివిల్ జడ్జి, అమలు చేయాలని కోరిన డిక్రీని జారీ చేశారు. డిక్రీ ద్వారా, ఆస్తులలో ఒకటి, గతంలో నెం.36/22 మరియు ఇప్పుడు 36/58, ఇటావా బజార్ , కాన్పూర్, ఇతర ఆస్తులతో పాటు , దావాలో ప్రతివాదులకు ఇవ్వబడింది. అమలు కోసం ప్రస్తుత దరఖాస్తును శారదా ప్రసాద్ , ధరమ్ పాల్ , రామ్ పాల్ మరియు కృష్ణ పాల్ అనే నలుగురు సోదరులు 1949 నవంబర్ 23న దాఖలు చేశారు. జుమ్నా ప్రసాద్ మరియు దేవి ప్రసాద్‌ల యొక్క స్వాదినం నుండి తొలగించి , ఈ దరఖాస్తుదారులు, గజ్జు లాయ్ , జవాలా ప్రసాద్ మరియు శ్రీమతి సుందరిలతో పాటు , ఎటావా బజార్ ఇంటిని స్వాధినం చేసుకొనేందుకు అప్పగించాలని ప్రార్థించారు. ఈ దరఖాస్తుదారులందరూ "ఇప్పటి వరకు మైనర్లుగా ఉన్నారని మరియు వారిలో ఒకరు ఇప్పటికీ మైనర్‌గా ఉన్నందున సమయానికి సంబంధించి ఎటువంటి ప్రశ్న తలెత్తదని"

దరఖాస్తులో పేర్కొనబడింది. విభజన డిక్రీని అమలు చేయడానికి ఇది మొదటి దరఖాస్తు అని గమనించడం ముఖ్యం.

అనేక అభ్యంతరాలు లేవనెత్తబడ్డాయి ; అయితే ప్రధాన అభ్యంతరం మరియు ఈ అప్పీల్‌లో మేము ఆందోళన చెందుతున్న ఏకైక విషయం ఏమిటంటే , దరఖాస్తు సమయం ద్వారా నిరోధించబడింది. ఈ దరఖాస్తుదారులతో కలిసి డిక్రీ అమలు కోసం దరఖాస్తు చేయడానికి సంయుక్తంగా అర్హత ఉన్న వ్యక్తులలో ఒకరైన జవాలా ప్రసాద్ తన మైనర్ కుమారుల సమ్మతి లేకుండా డిక్రీ కింద బాధ్యతను నిర్వర్తించగలడని , అందువల్ల డిక్రీ తేదీ నుండి కూడా వారికి వ్యతిరేకంగా పరిమితి చట్టం యొక్క సెక్షన్ 7 కింద సమయం గడిచింది. ఈ ప్రశ్న యొక్క నిర్ణయం వ్యతిరేక పక్షాల తరపున లేవనెత్తిన ప్రశ్నకు సమాధానంపై ఆధారపడి ఉంది.

ట్రయల్ కో ర్టు జవాలా ప్రసాద్ సరైన బాధ్యతను నిర్వర్తించగలడని సంతృప్తి చెందలేదు మరియు తదనుగుణంగా దరఖాస్తు సకాలంలో వచ్చిందని పేర్కొంది.

అప్పీల్‌పై హైకోర్టు , హిందూ ఉమ్మడి కుటుంబానికి కర్తగా ఉన్న జవాలా ప్రసాద్ ప్రతివాదులకు కేటాయించిన ఇంటిని స్వాధీనం చేసుకోవడంలో మొత్తం ఉమ్మడి కుటుంబం తరపున వ్యవహరించవచ్చని మరియు అలాంటి స్వాధీనం మొత్తం ఉమ్మడి కుటుంబానికి బాధ్యత వహించవచ్చని మరియు తదనుగుణంగా దరఖాస్తు పరిమితి ద్వారా నిరోధించబడిందని పేర్కొంది. అయితే హైకోర్టు రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 133 (1) (సి) కింద ఒక ధృవీకరణ పత్రాన్ని మంజూరు చేసింది మరియు ఆ ధృవీకరణ పత్రంపై ఈ అప్పీలు అమలు కోసం దరఖాస్తుదారులు దాఖలు చేశారు.

అమలు కోసం దరఖాస్తు పరిమితి ద్వారా నిరోధించబడిందని పేర్కొనడంలో హైకోర్టు తప్పు చేసిందని పిటిషన్కు మద్దతుగా అప్పీలుదారుల తరపున రెండు వాదనలు లేవనెత్తబడ్డాయి. మొదటిది, పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 7 విభజన డిక్రీకి అస్సలు వర్తించదని కోరబడుతుంది. రెండవ వాదన ఏమిటంటే, సివిల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ యొక్క ఆర్డర్ 32 లోని నిబంధనలను దృష్టిలో ఉంచుకుని ఏ సందర్భంలోనైనా జవాలా ప్రసాద్, డిక్రీ కింద బాధ్యతను సరిగా నిర్వర్తించలేకపోయాడు.

మొదటి వాదనలో వాదన ఏమిటంటే , "డిశ్చార్జ్" అనే పదం ద్రవ్య దావాకు సంబంధించి మాత్రమే సముచితమైనది మరియు విభజనపైనా లేదా ఇతరత్రా స్వాధీనం కోసం ఏదైనా డిక్రీకి

సంబంధించి పూర్తిగా అనుచితమైనది. మా అభిప్రాయం ప్రకారం , ఈ వాదనలో వాస్తవం లేదు. సెక్షన్ 7 లోని రెండు ఉదాహరణలు రుణాలకు సంబంధించి ఉన్నాయనే వాస్తవం , సెక్షన్ 7 లోని నిబంధనలు కేవలం ద్రవ్య దావాలపై , దావాలు లేదా డిక్రీలకు మాత్రమే పరిమితం అని ఆలోచించడానికి ఆధారం కాదు. "డిశ్చార్జ్" అనే పదం అప్పులను మాత్రమే సూచించగలదని భావించడానికి మనం ఎటువంటి కారణాలను చూడలేము. డిశ్చార్జ్ అంటే , బాధ్యత నుండి విముక్తి పొందడం. బాధ్యత రుణాల మాదిరిగానే ద్రవ్య దావాలకు సంబంధించి ఉండవచ్చు ; అది ఆస్తి స్వాధీనానికి సంబంధించి కావచ్చు ; ఇది ఆస్తికి సంబంధించి కొంత ఆర్డర్ తీసుకునే విషయంలో కావచ్చు; అది అనేక ఇతర విషయాలకు సంబంధించి కావచ్చు. వివరణాత్మక డిక్రీలు లేదా సారూప్య స్వభావం గల డిక్రీల విషయంలో మినహా , ఒక వ్యక్తికి వ్యతిరేకంగా మరొకరికి అనుకూలంగా ఉండే డిక్రీకి, డిక్రీకి బాధ్యత వహించే వ్యక్తి ఏదైనా చేయవలసి ఉంటుంది లేదా ఏదైనా చేయకుండా ఉండవలసి ఉంటుంది. ఈ బాధ్యత ఒక కోణంలో పార్టీ చట్టపరంగా తీర్చడానికి కట్టుబడి ఉన్న రుణం. ఎవరిపై డిక్రీ చేయబడిందో ఆ వ్యక్తిని సూచించడానికి "తీర్పు రుణగ్రహీత" అనే పదం యొక్క సాధారణ ఉపయోగం దీనికి స్పష్టమైన గుర్తింపును ఇస్తుంది. సివిల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ స్వయంగా "తీర్పు-రుణగ్రహీత" ను "ఎవరిపైనా డిక్రీ జారీ చేయబడిందో లేదా అమలు చేయగల సామర్థ్యం ఉన్న ఉత్తర్వు జారీ చేయబడిందో" అని నిర్వచిస్తుంది. ఈ విషయంలో ఇది ప్రస్తావించదగినది.

ఈ విషయంలో పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 8 లోని నిబంధనలను గమనించడం ఉపయోగకరంగా ఉంటుంది, "సెక్షన్ 6 లేదా సెక్షన్ 7 లో ఏదీ ముందస్తు హక్కులను అమలు చేసే దావాలకు వర్తించదు". కేవలం ద్రవ్య దావాల వ్యాజ్యానికి మాత్రమే సెక్షన్ 7 వర్తించి ఉంటే, సెక్షన్ 7 యొక్క ఆపరేషన్ నుండి ముందస్తు మినహాయింపు హక్కులను అమలు చేయడానికి దావాలను మినహాయించే ప్రత్యేక చర్య తీసుకోవడం అనవసరం మరియు నిజంగా అర్థరహితం. సెక్షన్ 7 లోని "డిశ్చార్జ్" అనే పదం ద్రవ్య దావాల విడుదలకు మాత్రమే పరిమితం కాదని , అన్ని ఇతర బాధ్యతలను కూడా డిశ్చార్జ్ చేయడం లేదా సంతృప్తి పరచడం అని నిర్ధారణకు మద్దతు ఇవ్వడానికి ఇది మరో కారణం. అందువల్ల అప్పీలుదారుల తరపున లేవనెత్తిన మొదటి వాదనలో ఎటువంటి సారాంశం లేదని మేము భావిస్తున్నాము.

సివిల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ లోని ఆర్డర్ 32 లోని నిబంధనలు హిందూ ఉమ్మడి కుటుంబం యొక్క మేనేజర్ ఆస్తులను పంపిణీ చేసే బాధ్యతను నిర్వర్తించడాన్ని నిషేధిస్తాయనే రెండవ వాదన కూడా సమానంగా ఆమోదయోగ్యం కాదు. హిందూ చట్టం ప్రకారం , హిందూ ఉమ్మడి కుటుంబం యొక్క

కర్త కుటుంబంలోని సభ్యులందరికీ ప్రాతినిధ్యం వహిస్తాడు మరియు కుటుంబ ఆస్తి నిర్వహణకు సంబంధించిన అన్ని విషయాలకు సంబంధించి కుటుంబాన్ని బంధించే చర్య తీసుకునే అధికారం మరియు బాధ్యతను కలిగి ఉంటాడు. స్పష్టంగా, అందువల్ల, ఆస్తి స్వాధీనం యొక్క లావాదేవీకి సంబంధించి కుటుంబంలోని అనేక మంది సభ్యులు స్వీకరించవలసి వచ్చినప్పుడు , తనతో సహా , అర్హత ఉన్న కుటుంబ సభ్యులతో పాటు లేని వారితో సహా మొత్తం కుటుంబం తరపున స్వాధీనం చేసుకోవడం కర్త యొక్క విధి మరియు అధికారం.

ఉమ్మడి కుటుంబంలోని ఏదైనా మైనర్ సభ్యుడు కోర్టులో విచారణలో పాల్గొనేటప్పుడు , అతనికి కోర్టు నియమించిన తదుపరి స్నేహితుడు ప్రాతినిధ్యం వహించాల్సి ఉంటుంది మరియు కుటుంబంలోని మేనేజింగ్ సభ్యుడు కాకుండా మరెవరైనా సంరక్షకుడిగా దావా కొరకు నియమించబడినట్లయితే, మైనర్ తరపున కర్తవ్య నిర్వహణ చేయడంలో మేనేజింగ్ సభ్యుడికి ఇబ్బంది ఉండవచ్చు. అయితే మేనేజింగ్ మెంబర్ స్వయంగా దావా కొరకు నియమించబడిన సంరక్షకుడు అయితే, మైనర్ తరపున అతను తీసుకుంటున్న చర్యలో ఉన్న ఏకైక కష్టం ఆర్డర్ 32, rr.6 మరియు 7 లో పేర్కొన్న మేరకు ఉంటుంది. **గణేశ రో వర్సెస్ తుల్జారామ్ రో** ((1913) L.R. 40 I.A. 132. 138) లో జ్యుడిషియల్ కమిటీ ఇలా సూచించింది:-

"ఉమ్మడి హిందూ కుటుంబానికి చెందిన తండ్రి లేదా మేనేజింగ్ సభ్యుడు , కొన్ని పరిస్థితులలో మరియు కొన్ని షరతులకు లోబడి , కుటుంబంలోని మైనర్ సభ్యులకు కట్టుబడి ఉండే ఒప్పందాలను కుదుర్చుకోవచ్చు. కానీ ఒక మైనర్ దావాలో భాగస్వామిగా ఉండి , దావాలో మరియు సంబంధిత శిశువు యొక్క హక్కులు మరియు ప్రయోజనాలను చూసేందుకు తదుపరి స్నేహితుడు లేదా సంరక్షకుడు నియమించినట్లయితే, అటువంటి తదుపరి స్నేహితుడు లేదా సంరక్షకుల చర్యలు కోర్టు నియంత్రణకు లోబడి ఉంటాయి."

ఆ సందర్భంలో , అప్పటి సివిల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ (ప్రస్తుత సివిల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ యొక్క ఆర్డర్ 32, r. 7 కు అనుగుణంగా ఉన్న) లోని సెక్షన్ 462 లోని నిబంధనలను దృష్టిలో ఉంచుకుని , దావాలో సంరక్షకుడిగా నియమించబడిన మేనేజింగ్ సభ్యుడికి మైనర్ను బంధించడానికి ఉద్దేశించిన ఏదైనా రాజీ లేదా ఒప్పందం కుదుర్చుకునే అధికారం లేదని వారి ప్రభువులు అభిప్రాయపడ్డారు. ఆర్డర్ 32, r. 6 లోని నిబంధనలు వర్తించే కేసులకు కూడా ఈ సూత్రం వర్తింపజేయబడింది , అందువల్ల హిందూ ఉమ్మడి కుటుంబం యొక్క కర్త దావాలో సంరక్షకుడు అయినప్పటికీ "డబ్బు లేదా ఇతర చరాస్తుల"

దావా లేదా డిక్రీకి సంబంధించి కర్తవ్య నిర్వహణ చేయలేదని భారతదేశంలో అనేక సందర్భాల్లో తీర్పు ఇవ్వబడింది. (**పరమేశ్వరి సింగ్ వర్సెస్ రంజిత్ సింగ్** మరియు **లేచ్మన చెట్టి వర్సెస్సుబ్బయ్య చెట్టి**).

అయితే ప్రస్తుత సందర్భంలో సివిల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ యొక్క ఆర్డర్ 32, r.6 లేదా ఆర్డర్ 32, r.7 లోని నిబంధనలను వర్తింపజేయడానికి అవకాశం లేదు. ఇది ఏ డబ్బు లేదా చరాస్తుల రసీదు కేసు కాదు; లేదా మైనర్ తరపున ఒప్పందం లేదా రాజీ కుదుర్చుకునే ప్రశ్న లేదు. ఎందుకంటే, విభజన దావాలో డిక్రీ పరంగా ఆస్తిని స్వాధీనం చేసుకోవడాన్ని స్పష్టంగా అంగీకరించడం , ఏ విధమైన "ఒప్పందం లేదా రాజీ" లోకి ప్రవేశించడాన్ని ఏ విధమైన ఊహ ద్వారా పరిగణించలేము.

అందువల్ల కుటుంబం యొక్క మేనేజింగ్ సభ్యుడు జవాలా ప్రసాద్ తన మైనర్ కుమారుల తరపున వారి సమ్మతి లేకుండా స్వాధీనం పంపిణీని అంగీకరించడం ద్వారా విభజన డిక్రీ కింద బాధ్యతను నిర్వర్తించి ఉండవచ్చని మేము అభిప్రాయపడుతున్నాము , అందువల్ల డిక్రీ తేదీ నుండి పరిమితి చట్టం యొక్క సెక్షన్ 7 కింద కూడా వారికి వ్యతిరేకంగా సమయం గడిచింది. అందువల్ల అమలు కోసం దరఖాస్తు పరిమితి ద్వారా నిరోధించబడిందని హైకోర్టు తన తీర్మానంలో సరైనది.

అప్పీల్ తదనుగుణంగా ఖర్చులతో తిరస్కరించబడింది.

అప్పీల్ కొట్టివేయబడింది.